



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

Legentes.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

notabilis, levis; nam supinam, aliqui ad crassam, ali-

Affectata est, cum qui data opera ignorare vult, & affectat; nam propterea hæc ignorantia dicitur directè voluntaria, ut si quis consultò non vult scire, an hic sit quod liberus illum legat.

Craffa est, quando quis propter meram negligentiam, pigit in ea ignorantia depellenda, sic dicta, quia nulli homines, & pingues, desides esse multum solent: Huius ergo reduco ignorantiam supinam, quia, more hominis lupum in leuio iacentis, non curat furgere ad illam depellendam.

Notabilis, seu notabiliter culpabilis est, quando qui-
libet quidem aliquam diligentiam; sed non tantam,
quanta moraliter sufficit, ut si quis inquirat, an hic li-
ber sit hereticus, sed non à sufficienter perito.

Tenuis est, quando quis adhibet mediocrem, & quidem sufficientem diligentiam ad habendam obligationis moralem; sed non tantam, quantum in summo rigore posuisset. Ut si quis petat, an liber sit hæreticus a medio-
critate docto, posuisset autem a doctiore, vel ab Inquisi-
tore, &c. Hic solum supponitur levis culpa, in prædica-
tione, vel gravi.

2. Quanta autem, seu qui gradus diligentie adhibendus sit in ejusmodi nostris obligationibus indagandus, non potest certa regula definiri; illa enim facienda est, quod more humano, juxta qualitatem negotiorum, praesentis iudicio fieri solet; nam certe major requiritur diligentia in iis, quae sunt juris naturalis, quam quae sunt juris positivi; major, ubi agitur de damno tertii, quam ubi hominem adest; major, quando agitur de Vita, quam quando de Bonis, &c. Lege Sanchi. lib. 1. in Dec. cap. 1. §. 1.

14. Denique si quis legem sine vincibiliter, sive invincibiliter ignorans eo esset animo, ut etiam si scire legem non servaret, diceretur habere ignorantiam committentem; id quod sane non induisse sit satis. His positis, omnino revulsis iis, quæ supra, lib. 1. cap. 2. §. 1. diximus de voluntario ex ignorantia.

25. Dico primò. Ignorantia invincibilis, siue juris siue facti, non solum antecedens, sed etiam comitatus etiam legentem liberos hanc eorum tum peccatum etiam excommunicatione. Ita Suar, Farin, apud Casti. Pal. tom. 1. tract. 4. disp. 2. p. 10. §. 2. n. 1. Merolla tom. 1. d. 1. d. 16. coroll. n. 3. 12. Ratio est, quia universaliter quicquid de nulla alia lege actio aliqua est prohibita, nisi ab ipso quæ penam imposuit, ignorans invincibiliter legem illam si eam transgrediat, nec peccat, nec pernam contrahit. Non peccat, quia involuntarie agit, cum legem invincibiliter non agnoscat: Non contrahit penam, quia, qui non peccat, non est lege puniendus ex reg. de re iur. lib. 6.

16. Dices, quando ignorantia est comitans, transgressor habet illum malum animum, seu affectum legem, etiam si facit prohibitionem, ergo peccat. *Kelp* respondeo; Si ille malus animus est solum in habitu, non peccatum, donec exeat in actum, ut ex se constat: quod si sit in actu, erit quidem peccatum, at actus ipse ex se non legendi; cum nullo modo procedat de facto, ad affectum, ut supponimus, sed ab ignorantia; à tali peccatissimo affectu infici nequaquam potest. Ita Merolla à d. 2. n. 1. in simili.

27. Dico secundò, qui legit prædictos libros ex
cibili ignorantia five juris, five facti, ex ignorantia
quam, five notabili, five crassa, seu supina, five et
affectata, quamvis peccet, non incurrit penam ex
communicationis. Ratio est, quia est probabilis op
quando lex imponit penam excommunicationis,
& suspensionis, interdictionis, & irregularitatis pœnalis
qui scienter aliquid committunt, (ut est in casu no
& est etiam, quando lex fertur contra audientes, &
sumentes, consulto violantes, &c. quæ verba, cum
quirit contemptum æquivalent verbo, *Scienter*. D
bus lib. 1. cap. 2. §. 10. à num. 9. satis diximus.) Proba

est (inquam) ex ibidem dictis opinio, quæ exultat transgressores ab incurfu pœnæ, si ex quacunquæ ignorantia legem non servant, quia adhuc contumaces non sunt, cum nec se nol scierint legant : ita Sanch. lib. 9. de marr. d. 32. n. 35. Bonacini de cens. in cam. d. 1. q. 2. p. 1. num. 10. Castrol. tom. 1. l. 17. d. 18. alique. Excipio quando ignorantia affectata esset conjuncta cum ingenti temeritate, ut ibidem dicti n. 14.

An sit peccatum diversa species legere hos libros ex ignorantia graviter culpabili, & legere scienter, & quo modo id Confessorio apertendum satis colligi potest ex dictis in *opus. de expedit. confess. lib. 2. c. 1. §. 16.*

28. Dico tertio, idem dicendum esse de legentibus
alios libros, si verentur sub illa clausula (præsumant, vel
sciant.) Ratio est eadem jam dicta.

29. Illud pro eo quod facit ad peccatum, nota hic & in precedente conclusione ignorantiam, quæ est formaliter notabiliter culpabilis, quando agitur de diligentia facienda sciendi præcepta naturalia non esse notabiliter culpabilem, si agatur de diligentia facienda sciendi præcepta positivæ sanctionis. *De lib. 1. c. 17. n. 20.* ut expendit Meroll. *l. c. dub. 3. n. 167.* quod non advertit Castro *Præf. tom. 1. r. 1. d. 1. p. 16. num. 3.* Ratio radicalis est, quia magis nos obligamur ad exhibendum diligentiam circa præcepta naturalia, quam circa positiva, ut modò *num. 23.* innuimus. Nam hinc colligimus in positivis præceptis atque ad id in hoc de libris vetusis solum negligentiam crasam, supinam, & affectatam, peccatum mortale asseritur non verò aliam etiam notabilem, quia in his positivis legibus ea, quæ non est crassa, vel ad crassam proximè non accedit, verè non censetur esse notabilis, sed levis, cum non sufficiat aliquam diligentiam, licet non exactissimam adhibuisse ad mortale peccatum evitandum. *Lege etiam Valent. disp. 7. de lege humana q. 3. p. 6. fin.* & in hoc sensu per hanc explicationem potest admitti eorum doctrina, qui docent in præceptis positivis ignorantiam notabilem non asserere mortalem; quoniam rem decernere huiusmodi remissimus *suprà, lib. 1. cap. 2 §. 1. c. 17.*

30. Dico quarto, legentes predictos cum ignorantia, levi excusari à peccato gravi, & à pena communicationis, pœni, quia negligentia levis non potest parere peccatum grave, & peccatum non grave non potest inducere penam gravem, qualis est excommunicationis.

Legentes.

31. Non legit unde contra hanc prohibitionem non facit, qui sensum libri non percipit, esset, qui in a lingua, quam ignoret, librum compositum materialiter legeret: Ita Castro Pal. *tom. 1. tract. 4. d. 2. p. 5. 2. 2.* contra Bonibid. cit. legit verò, qui visu, & mente librum percipit: non enim necesse est ad propriè dictam legem, ut ipsa verba proferantur: ita Sanchez Suar. B. ab odem Castro. *Ibid. cit.*

32. Quid si a hominibus audias legentem? Respondeo, facies contra prohibitionem legendi ex probabilissima sententia; ita Sanchez lib. 2. in Dec. cap. 10. n. 48. Conf. de p. 18. de fide, dnb. 1. i. num. 178. Castro Palibid. n. 3. quod si iubeas inde periculum, tamen certe non est quod solum hic cavetur.

33. Obijcis, Dominus jubeat famulum in dō
ut legat librum, verbi gratia, Latinum prohibitum.
Domino docto audiente. In hoc casu famulus non
currit censuram, & consequenter nec peccatum,
si non percipit ex dictis *num. 31.* (idem esset si
censuraretur ex gravi damni periculo non in contemptu
legis incauso, tamen perciperet sensum.) Rursus
incurrit Dominus, quia ipsi non prohibetur audire
dictis *numero procedente*, & inducendo servum
gendum, cum solum inducat ad materiale lectio-
nem quæ non est prohibita ex dicto *numero 31.* non
peribatur ad peccatum ullum: quare Dominus fi-
diens, præscindendo a retentione libri, non pec-

& consequenter frustraretur sua intentione lex de prohibitione Librorum. Respondeo ita colligi ex doctrina, quæ est Sapientissimorum Doctorum, nec esse censendum inconveniens, si in aliquo raro casu suam non consequatur intentionem lex, habeat communiter in aliis, de quibus loquitur.

34. Excusari autem legentem tum à mortali, tum ab excommunicatione ex parvitate materiae, ut regulariter solet esse in cæteris præceptis, certum est, ita Suar. *disp. 20. de fide, sect. 2. n. 20. Sanch. lib. 2. in Dec. cap. 10. n. 13.* quidquid aliqui negent cum Tol. *lib. 19. n. 9. vers. sequum genus.*

Quid si quis intenderit multum legere, & postea parum de facto legerit? peccaret quidem mortaliter in electione ex pravo animo ulterius procedendi, at non incurreret in censuram, quia hæc non punit intentionem, sed executionem. Castro Pal. *l. c. num. 9.* Materia parvitas aliqui determinant esse, lege unum, aut alterum versiculum, seu paucula verba. Azor. *1. lib. 8. cap. 16. q. 3.* Alii legere non multas lineas, & Suar. *loc. cit.* Alii pauculas lineas, sic Reginald. *lib. 9. n. 254.* Alii decem lineas, sic Sayr. *de censur. cap. 5. n. 2.* Alii unam paginam, sic Sanch. *l. c. n. 31.* Layman *lib. 2. tract. 1. cap. 15. num. 5.* Alii unam paginam libri in folio impressi: sic Castro Pal. *l. c.* Omnes probabiliter, quidquid contra duas ultimas sententias nimis asperè immeritò obstat Merolla *1. r. d. 1. c. 2. d. 16. coroll. 7. diff. 3. n. 344. fine.* Ratio autem probabilitatis est, quia in brevi lectione non apparet regulariter grave periculum.

35. Nota denique. Sive locum, ubi nullus est error, legas, ex Sanch. *ibi, numero 35.* Bon. *d. 1. de cens. in partic. q. 2. p. 4. num. 22.* sive Epistolam Dedicatorem, vel Proemium, vel Indicem, ex Sanch. *ibid. n. 30.* contra prohibitionem facis, quia ob unum errorem qui inibi reperitur, totus liber, atque adeo omnes ejus partes sunt prohibita.

Quod si illæ pauca lineæ contineant eam doctrinam, propter quam liber ille fuit proscriptus, certe non possem liberare à peccato eum qui scienter, seu consulto eas, quamvis paucas, legat: Cum enim illæ sint tota causa prohibitionis, inobedientia gravis erit, non levis. Dixi (consulto) nam si casu, & non ex intentione, tunc propter parvitatem materiae poterit excusari.

36. Superest decernere, An qui legit (idem si retinet) ejusmodi libros sine ullo periculo subversionis, scandalii, alteriusque mali, qui legit, verbi gratia, ad confundendos errores, an incurrat in peccatum, & consequenter in censuram?

Gravis est difficultas, & pendet ab ea celebri questione, An cessante fine adequato legis positiva in aliquo particulari casu, cesset pro eo casu & lex. Exemplum est: Si præcipiatur, ne quis noctu arma portet ob periculum rixandi, si quis senex, verbi gratia, certis moraliter se non habere hujusmodi periculum, ea porter, licet eam portabit? Adverte autem nos loqui in legibus positivis; nam in naturalibus, quæ semper sunt ob honestatem intrinsecam, quæ est in actu bono, vel in carentia actus mali, nunquam adequatus finis ejus legis cessare potest. Si præcipiatur, verbi gratia, Jejunium, cesset cesset finis mortificationis carnis in satis aliàs mortificato, non tamen cessat honestas ipsa temperantiae imbibita in virtute abstinentiæ, propter quam regulariter jejunium præcipitur. Dico (regulariter) nam si præciperetur idem jejunium ab Episcopo, ad impetrandam, verbi gratia, sanitatem Regis, cessante Regis infirmitate, cessaret ex mox dicendis & lex jejunii, quia licet jejunium habeat ex se honestatem temperantiae, tamen in hoc casu non præcipitur propter respectum ad temperantiam, sed adequatè propter Regis sanitatem, quæ habità cessat pro omnibus totus dicti præcepti finis.

37. Porro communis opinio docet cessante fine adequato in uno particulari non cessare pro eo legem, nec consequenter obligationem: ita Suarez, Vasquez,

Saschez, Coninch. Sotus, Covar. Bonac. aliique usque ad 37. apud Dianam *p. 1. tract. 30. res. 27.* Ratio est, quia cum lex nunquam feratur ob finem particularem, sed generalem, nisi cesset ferè in omnibus, esto esset in aliquo, semper dicitur finis generalis durabit, atque adeo perseverabit & lex. Delatio, verbi gratia, armorum non prohibetur ob peculiare periculum war rixæ, sed ob periculum quoddam esse potest in Republica: quamvis ergo ejusmodi periculum cesset in re, cum non cesset quoad alios, id quod respexit Legislator, nec lex cessabit, ergo & te obligabit.

38. Alia minus communis opinio asserit cessare. Ita Fentriq. Comitoli. Sà, Granadò, Fose, Mexia, Navarr. Abbas, Angelus, Sofa, Megala, apud eundem Dianam *ibid.* Adde eundem Dian. *ibidem, & par. 5. tr. 14. res. 96.* ubi ait hanc opinionem cum magno plausu à viris Doctoribus fuisse receptam. Adde & Hurtad. de Mendoza in *2. 2. tom. d. 47. s. 1. s. 26.* fuscè & doctè Ratio est, quia sententiæ cessante adequato fine in universum ex omnium sententiis cessat lex in omnibus, ita cessante adequato fine in uno, cessare debet lex in illo. Et hujus ulterior ratio esse debet, quia ideo cessante fine in universum, cessat lex in omnibus, quia tunc lex redditur ex communi sententiâ inutilis; siquidem lex, cum semper feratur ob bonum publicum, non solum non debet esse damnosa, sed nec inutilis negativè, hoc est, nullam utilitatem afferens; at cessante fine in uno, jam redditur inutilis in hoc, ergo, &c.

Quod enim sit utilis aliis, non facit ad utilitatem hujus; nisi multum remote, tanquam bonum proximi, ad quod remotum, ex hac sententiâ non respexit lex. Certe nihil mihi non fabricitanti prodest lapis Besslar, quamvis aliis febri laborantibus sit proficiuus. Adde & argumentum ductum à paritate præcepti de correctione fratrum: Hæc enim lex, non obligat particularem, quando cessat in eo particulari finis legis, nempe spes emendationis, ergo idem erit in casu nostro. Ad hanc paritatem responderet Covarruvias, aliisque apud Suar. mox citandum, legem correctionis datam esse propter privatum bonum singulorum, ideo non esse mirum, quod hoc cessante, cesset & lex. Sed Suarez *lib. 6. de leg. ca. 9. n. 15.* ait, non intelligere hanc responsionem, quia omnis lex (ait, & merito) habet hoc, quod sit data communitati propter bonum singulorum, & sic etiam lex correctionis; data est toti communitati propter bonum fratrum, seu singulorum.

39. Respondet ergo ipse Suarez, præceptum correctionis esse affirmativum, quod non obligat ad semper. Quando ergo non est spes emendationis, non cessat obligatio correctionis, sed suspenditur; quia non est tempus utile: sicut præceptum dandæ elemosynæ indigenti non cessaret, sed suspendere, si adverteretur pauper eadem elemosynâ abusus: eodem igitur modo (ait Suarez) non cessabit in casu nostro obligatio legis. Sed, pace tanti viri, hæc responsio non satisfacit, & contra ipsum facit. Sicut enim lex correctionis, & elemosynæ, quia correctio, & elemosyna in prædictis casibus sunt inutilis, suspenditur, ita in aliis legibus, quia cessante causa in uno articulo, redditur pro eo inutilis lex, suspenditur pro illo, & consequenter non obligabit. Quod ad intentum hujus secundæ opinionis satis, superque est.

Atque ex hoc solvitur etiam ratio prioris sententiæ. Concedimus enim legem, stante periculo in aliis, cum sit pro illis utilis, non cessare, sive absolute, sive pro illis; sed asserimus satis esse, si suspendatur, atque adeo non obliget illum particularem, pro quo Lex inutilis evasit.

40. His positis ad id, à quo recesseram, revertor. Cum hæc secunda opinio propter Authores, rationesque, quibus innititur, non possit non esse probabilis: probabile etiam videbitur alicui in foro Conscientiæ, non incurrit in peccatum, nec in censuram à legentibus, vel retinentibus ejusmodi libros, si cesset causa prohibitionis;

liberis; ita Felin. Albert. Mascard. Decian. apud Casto
lib. 2. p. 10. §. 2. num. 8. ipso Casto Pal. contra-
dictum. *ibid.* num. 9. faver tamen Layman lib. 1. c. 14.
hoc est, si verè nullum legentium periculum esse ap-
paret, quod periculum esse finem huius prohibitionis,
tenet Sanchez in dec. cap. 1. §. 1. num. 51. & insinuat, Casto
Palas d. §. 2. n. 9.

41. Verum, quia reverà nunquam deest adequatus
finis, difficile enim videtur deesse periculum in re tam
libera, nec apparet periculum solum esse tantæ pro-
hibitionis finis, et enim etiam hæreticorum contem-
ptum ex eorum exterminatione librorum enascens: est
quæ ex eorum exterminatione fieri potest, & communicatio cum
eius, quantum fieri potest, est, ut ipsi cum videant
etiam in eorum scriptis: est, ut debita Sacra-
mentorum de rebus sacris à fidelibus non esse
legenda, à scriptione desistant: est, ut Pontificum tam se-
natorum Inquisitionum, Conciliorum, Pontificum tam se-
natorum reverentia, & obedientia in re summi
verè decet reverentia, quia, inquam, adequatus finis pun-
tamenti scilicet, nullo modo aspicenda est iuxta, qua quis-
que liberos evolvere impune possit, tamen putes te in
periculum errandi non prolapsurum. Putes, inquam? Sed
quidnam vel quis ferreus se unquam addo Constan-
tiam, fortasse putare poterit, ut in occasionem labendi
aut se conjicere audeat? Equidem dum hæc scribo,
quadraginta quatuor annos ago à sancta hac mea Socie-
tate Iesu Religione suscepta, nihilominus interbas sancti
scriptis tandem versatus, luteum me figmentum portare
in dies exterior? tu si æneum portas, periculis te ingeri-
tury, ut lubet.

Retinere.

42. Sive in tua, sive in aliena domo, sive tuo no-
mine, sive alieno scienter dictos libros, seu eorum par-
tem notabilem retineas, facis contra prohibitionem; ita
Sanchez in dec. c. 10. §. 1. & 4. ita ut etiam aromata-
tos, & librarios, Sanchez *ibid.* non excuset, quia licet illi
al aromata, hi ad eosdem ligandos, & non ex intentione
legendi retineant, adhuc legem violant. Eosdem si reti-
neant in aliena lingua scriptos, etiam si te intelligi non
possint, condemnatis, Sanchez *ibid.* quia adhuc retines
libros veritos.

43. Excusat autem parvitas materiæ, ut si retineres
mon, duo, vel tria folia, quia licet plerumque unam
paginam legere excedat parvitatem, ut diximus num. 42.
non tamen excederet in retinendo; cum minor culpa sit
retinere, quam legere, *ibid.* num. 44. Excusat item parvi-
tas temporis, quo retines.

44. Imò si tempus etiam notabile requiratur, ut
communodè Inquisitioni tradatur liber, non es scrupulis
agitandus; potes enim etiam diu expectare, modo sine
fraude, & fallacia id facias, *ibid.* n. 55. Data autem com-
munitate per unum, vel alterum diem differte, non erit
culpa saltem gravis, quia retentio levis est.

45. Si quando ex legitima facultate librum veritum
retineas, adverte ne tua occasione serpat ad alios faculta-
te carentes libri venenum. Equidem cum essem Romæ
in quendam librum prohibentem, quem palam
quidam amicus apud se in aperto plures retinebat, cujus
multa folia (ut etiam meo more avidus evolvendi quos-
cumque libros, quos antea non viderem) cum securus
perlegerim, adverti in fine libri sic adnotatum ex scri-
pto fuisse: *Hic liber est prohibitus, sed ego ex legitima licen-
tia apud me retineo.*

Imprimere.

46. Hoc est, componentes litteras, præparantes pa-
pyrum, & atramentum, torcular prementes, & cæteros
cooperantes: item Officinæ Impressoriarum dominos, ap-
posque librorum Authores, qui eos imprimendos ur-
gent: hi enim omnes imprimere librum dicuntur. Imò
qui corrigat folia impressa, ut emendatiora exprimentur,

hic comprehenditur; nam præterquam quod jam legit
librum hæreticum, etiam censetur imprimere, dum ad
imprimendum corrigit: Ita Sanchez l. c. num. 57. Suarez
disp. 20. de fide, sect. 2. n. 24. Casto Palao l. c. num. 13. Bon.
disp. 1. de censur. part. 9. p. n. 19.

Qui verò solum expensa dat ad imprimendum, &
qui exemplar rescribit ut imprimatur, quique ancios
characteres, vel atramentum, vel similia impressoribus
dictis vendit licet fautores sint hæreticorum, & in pec-
nas fautorum incurrant, non sunt impressores, cum re-
motè satis ad impressionem concurrant?

47. Hæc quoad libros hæreticorum hæresim conti-
nentes, vel de Religione tractantes, de quibus Bulla
Cenæ loquitur. Quid de aliis.

Tres hæc de re constitutiones sunt apud Bonac. d. 2.
q. 2. p. 16. a. 1. Prima est Concilij Lateranensis, sub Leo-
ne X. sect. 20. ubi imprimentes, vel imprimi facientes li-
bros, vel quancunque scripturam in Vrbe sine Vicarij
& Magistrj Sacri Palatij, in aliis Civitatibus sine Epi-
scopi approbatione, excommunicantur ipso facto: &
pena pecuniaria, ac suspensione ac exercitio imprimen-
di per annum, afficiuntur, librique comburantur.

48. Secunda est in Indice librorum prohibitorum
reg. 10. ubi innovatus dicti Concilij Lateranensis consti-
tutio.

49. Tertia est in Concilio Tridentino, quod solum
loquitur de Libris sacris (ij autem sunt iidem, quos di-
ximus n. 7.) ubi eadem constitutio confirmatur, additur-
que, Libri Sacri, cum nomine Authoris imprimantur,
& si sint libri Regularium, ut præter Episcopi, vel Ma-
gistrj Sacri Palatij approbationem, approbentur à suis
Superioribus, secus nec vendi, nec retineri queant, sub
penis ejusdem Constitutionis: ipsa verò approbatio
detur in scriptis, & appareat in fronte libri. Ex quo vi-
des hos non aliundè prohiberi, posse legi, si apud se
non retineantur, quia Conch. prohibet vendi, vel reti-
ri, nihil de lectione.

50. Porro aliquæ hinc insurgunt difficultates. Prima,
an ubi receptus mos est, ut solum Domini temporales
examinent librum imprimendum, delinquant contra di-
ctas Constitutiones, quæ sine Episcoporum approbatio-
ne imprimi? Respondeo non delinquere. Ratio est, quia
jam supponis Constitutiones has non esse legitime rece-
ptas: ergo contra ipsas non peccabitur.

Adde cum Bonacina l. c. num. 6. in hoc casu Ecclesiam
usu sic approbante, subrogasse Dominos temporales in
approbatione librorum. Simile quid dicam cap. §. 5. 2.
numero 4.

51. Secunda; in libris Sacris, in quibus juxta Tri-
dentinum apparere debet approbatio in fronte libri, si
moraliter constar adesse, non tamen sit in libro apposi-
ta, an peccetur? Respondeo. Credo non peccari saltem
graviter, quia jam servatur tota substantia præcepti:
multò magis si præponatur illud (cum superioris licen-
tia) quod usu ipso toto comprobari video. Ita Bon. lib. n. 7.

52. Tertia, An qui habuit prædictam licentiam,
sed deinde dum imprimit, addit vel demit aliqua sine
nova licentia, peccet in legem hanc?

Respondeo negativè, cum Bonac. *ibid.* num. 3. Nisi
tale & tamen addat, dematve, ut novus moraliter li-
ber: censetur. Ratio est, quia per pauca adiecta, non
censetur quis librum sine licentia imprimere; per multa,
sanè censetur.

Id explicatius decidamus. Si quod addis, quamvis
non multas continens lineas, tu cognoscas esse prohibi-
tum, sanè cum mala fide agas, condemnaberis; id quod
ego modò insinuavi per illud (tale) si verò certò co-
gnoscas prohibitum non esse, procedit doctrina allata
ex Bonacina. Si denique dubius sis, certè prævalet lex,
atque addere nullatenus potes.

53. Quarta, An qui in libris sacris, de quibus solis
loquitur Tridentinum, non apponit nomen veri Autho-
ris sed alterius peccet? Quid si nomen sit fictum, &
ementitum? Quid, si adhibeatur nomen Collegij, vel
Academici